

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРИНЧЕНКА
КАФЕДРА ВСЕСВІТЬОЇ ІСТОРІЇ

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Середньовічна та ранньомодерна історія країн Сходу

Напрямок підготовки 6.020302 «Історія»

Історико-філософський факультет

2016 – 2017 навчальний рік

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
КАФЕДРА ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-
методичної

та навчальної роботи

_____ О.Б. Жильцов

«___» _____ 20 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Середньовічна та ранньомодерна історія країн Сходу

Напрямок підготовки 6.020302 «Історія»

Історико-філософський факультет

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма Середньовічна та ранньомодерна історія країн Сходу для студентів галузі знань 0203 «Гуманітарні науки», напряму підготовки 6.020302 «Історія».

Розробники: професор кафедри всесвітньої історії Київського університету імені Бориса Грінченка Саган Галина Василівна

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри всесвітньої історії

Протокол від 13 січня 2017 року № _8__

Завідувач кафедри
всесвітньої історії _____ І.В.Срібняк
(підпис)

ЗМІСТ

1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	6
3. Програма навчальної дисципліни	7
4. Структура навчальної дисципліни	12
5. Теми лабораторних занять	12
6. Теми практичних занять	12
7. Теми семінарських занять	13
8. Самостійна робота	14
9. Індивідуальні завдання	14
10. Навчально-методична карта дисципліни	15
11. Методи навчання	16
12. Методичне забезпечення курсу	16
13. Система поточного і підсумкового контролю знань	17
14. Шкала оцінювання: рейтингова оцінка та оцінка за стобальною шкалою	18
15. Питання до іспиту	19
16. Рекомендована література	21

1. Опис навчальної дисципліни

Предмет: Середньовічна та ранньомодерна історія країн Сходу

Дисципліна	Напрямок, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів, відповідно до ECTS: 5 <i>кредити</i>	Шифр та назва галузей знань: «0203 Гуманітарні науки»	Частина програми (нормативна, вибір закладу, вибір студента): нормативна
Кількість змістовних модулів: 2 <i>модулів.</i>	Шифр та назва напрямку підготовки 6.020302 «Історія»	Рік підготовки: 2 Семестр: 4
Загальний обсяг дисципліни: 150 <i>годин.</i>	Освітньо-кваліфікаційний рівень: «Бакалавр».	Аудиторні заняття: 56 <i>год.</i> З них: Лекції: 28 <i>год.</i> Семінарські заняття: 28 <i>год.</i> Самостійна робота: 56 <i>год.</i>
Кількість тижневих годин: 4 <i>години.</i>		Модульний контроль: 8 <i>год.</i> Вид контролю: <i>іспит</i>

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Робоча навчальна програма з дисципліни «Середньовічна та ранньомодерна історія країн Сходу» (далі – Програма) є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою всесвітньої історії Історико-філософського факультету на основі ОПП відповідно до затвердженого навчального плану.

Програму розроблено з урахуванням рекомендацій МОН України «Про Перелік напрямів (спеціальностей) та їх поєднання з додатковими спеціальностями і спеціалізаціями для підготовки педагогічних працівників за освітньо-кваліфікаційними рівнями бакалавра, спеціаліста, магістра» (лист № 1/9-736 від 06.12.2007 р.)

Програму укладено згідно з вимогами кредитно-модульної системи організації навчання в Київського університету імені Бориса Грінченка відповідно до вимог ОКХ, алгоритму вивчення навчального матеріалу дисципліни.

Програма визначає перелік, обсяг, складові та технологію оцінювання навчальних досягнень студентів, необхідне навчально-методичне забезпечення.

Навчальна дисципліна «Середньовічна та ранньомодерна історія країн Сходу» є складовою частиною дисциплін всесвітньої історії циклу нормативного блоку навчальної програми.

Предмет – період середньовіччя як частина всесвітньо-історичного процесу і найважливішого етапу розвитку суспільства, його вплив на формування східних цивілізацій, основні ідеї, цінності й інститути.

Міждисциплінарні зв'язки: курс пропонує розгляд історії середніх віків як теоретико-методологічної розробки проблем не тільки в рамках історичного процесу, але і в комплексі філософських, соціологічних, психологічних питань, пов'язаних з актуальними проблемами історичного розвитку східних цивілізацій.

Мета – розуміння студентами значення феодального періоду в історії Європи, Азії та Африки, а також місця середньовічного та ранньомодерного Сходу в історії світової цивілізації.

Завдання:

1. вивчення історії окремих країн Сходу в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу;
2. визначення етапів розвитку країн в III – першій половині XVIII ст. та їх особливостей;
3. вивчення основних понять та випрацювання системи понятійного апарату;
4. виявлення спільного і відмінного в розвитку окремих регіонів Сходу;
5. знайомство з сучасною джерельною базою медієвістики та сучасними науковими дискусіями з історії середньовіччя;

Навчальні результати / досягнення:

1. застосовувати знання про історію середньовіччя для формування загальної картини історії середньовічного Сходу;
2. здійснювати відбір необхідної інформації з наявних джерел та літератури;
3. здійснювати наукову історичну експертизу;
4. критично аналізувати різноманітну історичну інформацію. самостійно мислити і формувати власні уявлення про той чи інший період в історичному розвитку середньовічних країн Сходу.

3. Програма навчальної дисципліни

(II семестр)

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ I.

**Східна Азія. Тибет і Великий Степ у
період середньовіччя та ранньомодерного часу**

Теми лекцій

Лекція 1.

Вступ. Періодизація середньовічної історії. Джерела з середньовічної та ранньомодерної історії країн Сходу

(4 год.)

Схід як соціокультурне поняття. Історико-географічне районування середньо-вічного Сходу. Хронологічні рамки та періодизація історії Сходу в середні віки. Розвиток сходознавства в Україні. А.Ю. Кримський. А.П. Ковалівський. Особливості історичного розвитку цивілізацій середньовічного Сходу. Проблема феодалізму на Сході. Специфічні риси розвитку країн Азії та Африки в середні віки. Чому Схід відстав від Заходу?

Лекція 2.

Становлення середньовічної китайської цивілізації

(4 год.)

Становлення середньовічної китайської цивілізації. «Серединна імперія»: природа і люди. Періодизація середньовічної цивілізації Китаю. Основні релігійні течії середньовічного Китаю. Особливості китайсько-го династійного циклу. Епоха смути (III-VI вв.). Китайська держава і суспільство в VII-XII вв. Держава епохи Тан (618-906) – час «радісного Китаю». Середньовічне китайське місто. Аграрні відносини і народні рухи в епоху династії Тан. Династія Сун (960-1279). Основні риси розвитку китайської культури. Китай за часів занепаду середньовіччя Монгольська навала. Династія Юань (1280-1368). Соціально-економічний розвиток Китаю епохи Мін (1368-1644). Рух за реформи і селянська війна в Китаї в XVII в.

Лекція 3.

Середньовічна Індія

(2 год.)

Особливості історичного розвитку Індії в середні віки. Природно-кліматичні умови. Становлення середньовічної індуїстської цивілізації. Варново-кастова організація індійського суспільства. Індуїзм у соціально-політичній історії Індії. Доісламський період історії Індії (VI-XII вв.). Країни і народи Індії в XIII-XVII ст. Делійський султанат (1206-1526). Вторгнення Тимура. Імперія Великих Моголів (1532-1707). Бабур (1482-1530). Релігійні і політичні реформи Акбара (1542-1605).

Лекція 4.

Середньовічна Корея

(2 год.)

Природно-кліматичні умови Корейського півострова. Становлення корейського етносу. Об'єднання Кореї. Епоха Силла. Держава Корьо (920-1329). Розквіт корейської держави і культури в епоху Чосон (XIV-XVII вв.).

Лекція 5.
Середньовічна Японія
(4 год.)

Ранньосередньовічна Японія. Геополітичний фактор в історії «Країни висхідного сонця». Японська модель середньовіччя. 3. Ранньосередньовічна держава Ямато. Період Нара (710-794 рр.) 8 7. Японія епохи сьогунів (XII – XVII ст.). Розвиток японської держави й суспільства періоду Хейян (794-1185 рр.). Виникнення воєнно-служивого стану самураїв. Епоха сьогунів (Камакура, Муроматі). Об'єднання країни (1573-1600). Становлення режиму Токугава. Самоізоляція країни та її наслідки.

Лекція 6.
Середньовічний Тибет
і Великий Степ
(4 год.)

Природно-кліматичні умови на Тибеті. Тибетський середньовічний етнос. Тибет на світанку середньовіччя. Тибетська імперія (629 - 842). Держава тангутів (982 - 1227). Тибет за часів політичної анархії. Зародження ламаїзму. Утворення теократичної держави далай-лам. Занепад суверенної тибетської державності. Номади в історії середньовіччя. Природно-кліматичні й екологічні особливості існування кочових народів. Номади і хлібороби: проблема взаємовідносин. Кочовики середньовіччя у ці-вілізованому розвитку. Особливості державності кочових народів. Кочові спільноти раннього середньовіччя. Розквіт і занепад Великого каганату тюркютів (552-651). Хазарський каганат (651–966). Каганат «блакитних тюрків» (678-742). Уйгурська держава (747-847). Створення і розпад Монгольської імперії. Утворення Монгольської орди. Чінгіс-хан (1162–1227). Причини успіхів мон-гольських завоювань. Монгольська імперія (1206 - 1388) та її розпад. Золота орда (1251-1502).

Семінарське заняття № 1.
Китай в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу
(4 год.)

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Природно-кліматичні умови
2. Середньовічний китайський етнос
3. Падіння дому Хань. Китай в епоху Троєцарства
4. Імперія Цзінь (280 - 316). Виникнення державної надільної системи
5. Китай в епоху “південних династій” і “варварських” держав
6. Імперія Суй
7. Імперія Тан
8. Імперія Сун
9. Китай під владою монголів
10. Імперія Мін
11. Маньчжурське завоювання та його наслідки

Рекомендована література: 1-22, 44-67.

Семінарське заняття № 2.
Середньовічна Індія
(4 год.)

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Доісламська Індія
2. Природно-кліматичні умови
3. Основні етноси середньовічної Індії
4. Індія на світанку середньовіччя

5. Північна Індія в епоху Гуптів і Харші. Крах індійського буддизму
6. Південна Індія в доісламську епоху
7. “Індуїстська революція” та її наслідки. Північна Індія напередодні ісламського завоювання
8. Індія після ісламського завоювання
9. Делійський султанат
10. Держава Бахмані
11. Держава Гуджарат
12. Держава Віджаянагар
13. “Імперія Великих Моголів”
14. Делійський султанат

Рекомендована література:1-22, 44-67.

Семінарське заняття № 3. Середньовічна Корея (4 год.)

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Природно-кліматичні умови
2. Етногенез корейського народу. Середньовічний корейський етнос
3. Корея на світанку середньовіччя
4. Возз'єднання Кореї. Корея в “епоху Сілла”
5. Держава Корьо (920 - 1392)
6. Держава Чосон

Рекомендована література:1-22, 23-43.

Семінарське заняття № 4. Середньовічна Японія (4 год.)

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Природно-кліматичні умови
2. Середньовічний японський етнос
3. Японія на світанку середньовіччя
4. Японія в епоху Ямато. Поява буддизму
5. Переворот Тайка. Нарська монархія
6. Правління Фудзіваря (період секкан)
7. Зародження самурайського стану
8. Правління інсей
9. Диктатура Тайра
10. Камакурський сьогунат
11. “Реставрація Кемму”. Утворення сьогунату Муроматі.
12. Японія в епоху “двох династій”
13. Сьогунат Муроматі
14. Японія на шляху до возз'єднання
15. Утворення сьогунату Токугава (Едо). Самоізоляція країни та її наслідки

Рекомендована література:1-22, 23-43.

Семінарське заняття № 5.
Середньовічний Тибет
і Великий Степ
(4 год.)

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Природно-кліматичні умови
2. Тибетський середньовічний етнос
3. Тибет на світанку середньовіччя
4. Тибетська імперія (629 - 842)
5. Держава тангутів (982 - 1227)
6. Тибет за часів політичної анархії. Зародження ламаїзму
7. Утворення теократичної держави далай-лам. Занепад суверенної тибетської державності

Рекомендована література: 1-22, 83-114.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II
Західна, Південна Азія та Африка
в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу

Лекція 6.
Араби в середні віки
(4 год)

Аравія у раннє середньовіччя. Природні умови й геополітичне положення Аравійського півострова. Етно-релігійна ситуація в Аравії в середні I тисячоліття н.е. Аравія до ісламу. Виникнення ісламу й утворення держави в арабів. Зародження ісламу. Мухаммад (570–632) та його проповідь. Хіджра.

Лекція 7.
Арабо-мусульманський халіфат
(4 год)

Боротьба за створення загальноарабської держави. Перші (праведні) халіфи та їх завоювання. Халіфат Омейядів (662-750). Багдадський халіфат Аббасидів (750-1258). Розвиток арабської держави й суспільства за часів Аббасидів. Соціально-економічний розвиток країн халіфату. Феномен арабо-мусульманської культури. Занепад та розпад халіфату Аббасидів у IX-XII ст.

Лекція 8.
Ісламські держави Африки та Піренейського півострова
(2 год)

Ісламські держави Північної Африки та Близького Сходу в IX – XVI ст. Особливості розвитку ісламських спільнот після розпаду халіфату. Халіфат Фатимідів (909-1171). Хрестові походи та мусульманські держави Близького Сходу. Салах ад-дин Аййюб (1171–1193) та його держава в Єгипті. Малюкський султанат (1250-1517). Країни й народи Судану та Південної Африки. Особливості розвитку Західної Африки. Західний Судан на початку середніх віків. Малі. Сонгай. Работоргівля. Співтовариства і царства Південної Африки в середні століття. Мономотапа. Причини відставання народів Африки від європейських країн.

Семінарське заняття № 6.
Араби в середні віки
(4 год.)

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Виникнення ісламу та арабської державності
2. Природно-кліматичні умови Аравії
3. Середньовічний арабський етнос
4. Аравія на світанку середньовіччя
5. Доісламська Аравія
6. Зародження ісламу. Створення загальноарабської держави

Рекомендована література: 1-22, 68-82.

Семінарське заняття № 7.
Арабо-мусульманський халіфат
(2 год.)

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Арабський халіфат за правління перших (праведних) халіфів.
2. Халіфат Омейядів (Дамаський халіфат)
3. Халіфат Аббасидів (Багдадський халіфат)

Рекомендована література: 1-22, 68-82.

Семінарське заняття № 8.
Ісламські держави Африки та Піренейського півострова
(2 год.)

План заняття (перелік питань для обговорення):

1. Халіфат Фатімідів
2. Держава нізаритів (неоісмаїлітів)
3. Держава Айюбідів
4. Держава мамлюків
5. Держава Ідрісидів
6. Держава Альморавідів
7. Держава Альмохадів
8. Мусульманська Іспанія (Андалусія)
9. Держава Саадидів

Рекомендована література: 1-22, 68-82.

4. Структура навчальної дисципліни

II курс, IV семестр

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	денна форма					
	Усього	у тому числі				
л.		сем.	м.к.	інд.	с.р.	
Модуль 1						
Змістовий модуль 1.						
Східна Азія. Тибет і Великий Степ у період середньовіччя та ранньомодерного часу						
Тема 1. Вступ. Періодизація середньовічної історії. Джерела з середньовічної та ранньомодерної історії країн Сходу	16	4	-	2		10
Тема 2. Становлення середньовічної китайської цивілізації	18	4	4			10
Тема 3. Середньовічна Індія	13	2	4	2		5
Тема 4. Середньовічна Корея	11	2	4			5
Тема 5. Середньовічна Японія	13	4	4			5
Тема 6. Середньовічний Тибет і Великий Степ	15	4	4	2		5
Разом за змістовим модулем 1	86	20	20	6		40
Модуль 2						
Західна, Південна Азія та Африка						
в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу						
Тема 7. Араби в середні віки	13	4	4			5
Тема 8. Арабо-мусульманський халіфат	9	2	2			5
Тема 9. Ісламські держави Африки та Піренейського півострова	12	2	2	2		6
Разом за змістовим модулем 2	34	8	8	8		16
Разом за семестр	120	28	28	8		56
Семестровий контроль	30					
Усього годин	150	28	28	8		56

5. Теми лабораторних занять – не передбачено навчальним планом

6. Теми практичних занять – не передбачено навчальним планом

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль 1.		
1	Китай в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу	4
2	Середньовічна Індія	4
3	Середньовічна Корея	4
4	Середньовічна Японія	4
5	Середньовічний Тибет і Великий Степ	4
Разом за змістовим модулем 1		20
Змістовий модуль 2.		
6	Араби в середні віки	4
7	Арабо-мусульманський халіфат	2
8	Ісламські держави Африки та Піренейського півострова	2
Разом за змістовим модулем 2		8
Разом		28

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Бали
Змістовий модуль 1.			
1	Вступ. Періодизація середньовічної історії. Джерела з середньовічної та ранньомодерної історії країн Сходу	10	5
2	Становлення середньовічної китайської цивілізації	10	5
3	Середньовічна Індія	5	5
4	Середньовічна Корея	5	5
5	Середньовічна Японія	5	5
6	Середньовічний Тибет і Великий Степ	5	5
	Разом за змістовим модулем 1	40	30
Змістовий модуль 2.			
7	Араби в середні віки	5	5
8	Арабо-мусульманський халіфат	5	5
9	Ісламські держави Африки та Піренейського півострова	6	5
	Разом за змістовим модулем 2	16	15
	Разом за семестр	56	45

9. Індивідуальні завдання

10. Навчально-методична карта дисципліни «історія середніх віків»

Разом: **150 год.**

З них: лекції (28 год.), семінарські заняття (28 год.),

самостійна робота (56 год.),

модульний контроль (8 год.), семестровий контроль - іспит

Модуль (назва, бали)	Змістовий модуль I Східна Азія. Тибет і Великий Степ у період середньовіччя та ранньомодерного часу							Змістовий модуль II Західна, Південна Азія та Африка в епоху середньовіччя та ранньомодерного часу		
Лекції (теми, бали)	Вступ. Періодизація середньовічної історії. Джерела з середньовічної та ранньомодерної історії країн Сходу 2б							Араби в середні віки 2б		
Семінарські заняття (теми, бали)	Становлення середньовічної китайської цивілізації 2б							Арабо-мусульманський халіфат 1б		
СР (бали)	Середньовічна Індія 1б							Ісламські держави Африки та Піренейського півострова 1б		
Поточний контроль (вид, бали)	Середньовічна Індія 10б							Ісламські держави Африки та Піренейського півострова 10б		
Модульний контроль (бали)	Середньовічна Корея 1б							Модульна контрольна робота – 25		
Підсумковий контроль (вид, бали)	Середньовічна Японія 2б							Екзамен – 40		
	Середньовічний Тибет і Великий Степ 2б									
	Араби в середні віки 2б									
	Арабо-мусульманський халіфат 1б									
	Ісламські держави Африки та Піренейського півострова 1б									
	30							15		
	Відповідь на семінарському занятті – 10									

11. Методи навчання

У процесі оцінювання навчальних досягнень бакалаврів застосовуються такі методи:

1. у 9-10 балів, якщо студент виявив повні і глибокі знання матеріалу, обґрунтував творче завдання, критично проаналізував усі аспекти історичного розвитку держав в період середньовіччя та самостійно осмислив і сформував власні уявлення про етапи їх формування; розуміє чіткі визначення понять; вміє сформулювати висновки і узагальнення, що спираються на теоретичні знання та достатньо аргументовані; дотримані норми літературної мови;
2. у 7-8 бали, якщо студент виявив недостатньо повні і глибокі знання матеріалу, не обґрунтував творче завдання, критично проаналізував лише окремі аспекти історичного розвитку держав в період середньовіччя; розуміє визначення понять; вміє сформулювати висновки і узагальнення, що спираються на теоретичні знання та достатньо аргументовані; дотримані норми літературної мови;
3. у 4-6 бали, якщо студент виявив достатні знання матеріалу, не обґрунтував творче завдання, критично проаналізував лише окремі аспекти історичного розвитку держав в період середньовіччя; розуміє визначення деяких понять; вміє сформулювати загальні висновки, що спираються на теоретичні знання та достатньо аргументовані; дотримані норми літературної мови;
4. у 1-3 бали, якщо студент не виявив достатнього рівня знання матеріалу, більшість теоретичних питань не розкриті, абсолютно не розуміє визначення необхідних понять; у відповідях допущені грубі помилки; відсутність навіть орієнтації у предметі вивченої дисципліни.

12. Методичне забезпечення курсу

1. Ілюстративні матеріали:
  - Зображення одягу, зброї, предметів побуту, архітектурних споруд (феодальних, селянських та міських помешкань, храмів).
  - Зображення знарядь праці з ремесел Середньовічної Європи та Сходу.
  - Зображення битв, що були написані відомими художниками.
2. Набір схем та таблиць, що відображають структуру суспільства та військову організацію держав Азії та Африки.
3. Набір мап:
  - Набір мап, що свідчать про зміну території держав Сходу у I-XVIII ст.

13. Система поточного і підсумкового контролю знань

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю

№ п/п	Вид діяльності	Максимальна Кількість балів за одиницю	Тема 1	Тема 2	Тема 3	Тема 4	Тема 5	Тема 6	Разом за I модуль	Тема 7	Тема 8	Тема 9	Разом за II модуль	Всього
1.	Відбування лекцій	1	2	2	1	1	2	2	10	2	1	1	4	14
2.	Відбування семінарських занять	1	2	2	1	1	2	2	10	2	1	1	4	14
3.	Виконання завдання для самостійкої роботи	5	5	5	5	5	5	5	30	5	5	5	15	45
4.	Робота на семінарському занятті	10	-	20	20	20	20	20	100	20	10	10	40	140
7.	Написання модульної контрольної роботи	25	25		25			25	75			25	25	100
8.	Екзамен	40												40
9.	Підсумок (максимальний)		34	29	52	27	29	54	225	29	17	42	88	313
Коефіцієнт - 313/60 = 5.2														

14. Шкала оцінювання: рейтингова оцінка та оцінка за стобальною шкалою

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89	Дуже добре - достатньо високий рівень знань (умінь) в межах обов'язкового матеріалу без суттєвих (грубих) помилок
C	75-81	Добре - в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74	Задовільно - посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68	Достатньо - мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59	Незадовільно з можливістю повторного складання - незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу - досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

15. Питання до іспиту

1. Предмет і задачі курсу історії країн Азії та Африки в середні віки.
2. Історико-географічне районування країн середньовічного Сходу.
3. Проблема феодалізму на Сході.
4. Хронологічні рамки і періодизація історії середньовічних країн Азії та Африки.
5. Особливості та специфічні риси історії середньовічного Сходу.
6. Геополітичне положення і розвитку етносів середньовічного Китаю.
7. Природно-кліматичні умови Китаю
8. Середньовічний китайський етнос
9. Падіння дому Хань. Китай в епоху Троєцарства
10. Імперія Цзінь (280 - 316). Виникнення державної надільної системи
11. Китай в епоху “південних династій” і “варварських” держав
12. Особливості розвитку Імперії Суй
13. Особливості розвитку Імперії Тан
14. Особливості розвитку Імперії Сун
15. Китай під владою монголів
16. Особливості розвитку Імперії Мін
17. Маньчжурське завоювання та його наслідки
18. Особливості розвитку доісламської Індії
19. Природно-кліматичні умови Індії
20. Основні етноси середньовічної Індії
21. Індія на світанку середньовіччя
22. Північна Індія в епоху Гуптів і Харші. Крах індійського буддизму
23. Південна Індія в доісламську епоху
24. “Індуїстська революція” та її наслідки. Північна Індія напередодні ісламського завоювання
25. Індія після ісламського завоювання
26. Особливості розвитку Делійського султанату
27. Особливості розвитку Держави Бахмані
28. Особливості розвитку Держави Гуджарат
29. Особливості розвитку Держави Віджаянагар
30. Особливості розвитку “Імперії Великих Моголів”
31. Природно-кліматичні умови Кореї
32. Етногенез корейського народу. Середньовічний корейський етнос
33. Корея на світанку середньовіччя
34. Возз'єднання Кореї. Корея в “епоху Сілла”
35. Особливості розвитку Держави Корьо (920 - 1392)
36. Особливості розвитку Держави Чосон
37. Природно-кліматичні умови Японії
38. Середньовічний японський етнос
39. Японія на світанку середньовіччя
40. Японія в епоху Ямато. Поява буддизму
41. Переворот Тайка. Нарська монархія
42. Правління Фудзіваря (період секкан)
43. Зародження самурайського стану
44. Правління інсей
45. Диктатура Тайра
46. Камакурський сьогунат
47. “Реставрація Кемму”. Утворення сьогунату Муроматі.
48. Японія в епоху “двох династій”
49. Сьогунат Муроматі
50. Японія на шляху до возз'єднання
51. Утворення сьогунату Токугава (Едо). Самоізоляція країни та її наслідки
52. Природно-кліматичні умови Тибету

53. Тибетський середньовічний етнос
54. Тибет на світанку середньовіччя
55. Тибетська імперія (629 - 842)
56. Держава тангутів (982 - 1227)
57. Тибет за часів політичної анархії. Зародження ламаїзму
58. Утворення теократичної держави далай-лам. Занепад суверенної тибетської державності
59. Виникнення держави у османів. Перші завоювання.
60. Імперія османів у 1453 – 1596 рр.
61. Суспільно-політичний устрій та економічний розвиток Туреччини у XV - XVI ст.
62. Ослаблення світової держави турок-османів.
63. Виникнення ісламу та арабської державності
64. Природно-кліматичні умови Аравії
65. Середньовічний арабський етнос
66. Аравія на світанку середньовіччя
67. Характеристика доісламської Аравія
68. Зародження ісламу. Створення загальноарабської держави.
69. Пророк Мухаммад (570-632): життя та діяльність.
70. Арабський халіфат за правління перших (праведних) халіфів.
71. Особливості розвитку Халіфату Омейядів (Дамаський халіфат)
72. Особливості розвитку Халіфату Аббасидів (Багдадський халіфат)
73. Особливості розвитку Халіфату Фатімідів
74. Особливості розвитку Держави нїзаритів (неоїсмаїлітів)
75. Особливості розвитку Держави Айюбідів
76. Особливості розвитку Держави мамлюків
77. Особливості розвитку Держави Ідрісидів
78. Особливості розвитку Держави Альморавідів
79. Особливості розвитку Держави Альмохадів
80. Особливості розвитку Мусульманської Іспанії (Андалусія)
81. Особливості розвитку Держави Саадидів

16. Рекомендована література

Основна:

1. Васильев Л.С. История Востока. - В 2т. - М., 1998.
2. История стран Азии и Африки в средние века // Ред. Ф.М.Ацамба, З.Г.Лапина, М.С.Мейер. - В 2т. - М., 1987.
3. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу: Курс лекцій. - К., 1997, 2002.
4. Рубель В.А. Історія середньовічного Сходу. Тематична хрестоматія. - К., 2000.
5. Алаев Л.Б. Опыт типологии средневековых обществ Азии // Типы общественных отношений на Востоке в средние века. - М., 1982.
6. Буддизм, государство и общество в странах Центральной и Восточной Азии в средние века. - М., 1982.
7. Васильев Л.С. История религий Востока. - М., 1988.
8. Гумилев Л.Н География этноса в исторический период. - Л., 1990.
9. Дьяконов И.М. Пути истории. От древнейшего человека до наших дней. - М., 1994.
10. Ерасов Б.С. Культура, религия и цивилизация на Востоке (очерки общей теории). - М., 1990.
11. Ислам: Религия, общество, государство. - М., 1984.
12. История Востока: - В 6 т. - Т.II.- Восток в средние века. - М., 2000; - Т.III. - Восток на рубеже средневековья и нового времени. - М., 1999.
13. История стран зарубежной Азии в средние века. -М., 1970.
14. Классы и сословия в докапиталистических обществах Азии. - М., 1986.
15. Конрад Н.И. Запад и Восток. - М., 1966.
16. Корнев В.И. Буддизм и его роль в общественной жизни стран Азии. - М.:Наука, 1983.
17. Кочетов А.Н. Буддизм. - М.: Наука, 1983.
18. Массэ А. Ислам. Очерк истории. - М., 1982.
19. Никифоров В.И. Восток и всемирная история. - М., 1975.
20. Общее и особенное в историческом развитии стран Востока. - М., 1966.
21. Павленко Ю.В. Человек и власть на Востоке // Феномен восточного деспотизма. - М., 1993.
22. Павленко Ю.В. Стадии общественного развития и проблема "осевого времени" // Теоретические проблемы исторического исследования. - К., 1992.

Додаткова:

Праці за окремими темами та регіонами

Японія та Корея

23. Ванин Ю.В. Аграрный строй феодальной Кореи. - М.,1981.
24. Воробьев М.В. Япония в III-VII вв. Этнос, общество, культура и окружающий мир. - М., 1980.
25. Воробьев М.В., Соколова Г.А. Очерки истории науки, техники и ремесла в Японии. - М., 1976.
26. Гольдберг Д.И. Япония в III-XII вв. // История стран зарубежной Азии в средние века. - М., 1970.
27. Жуков Е.М. История Японии. Краткий очерк. - М., 1939.
28. История Кореи. - М., 1960.
29. История Кореи. Новое прочтение /ред. Торкунов А.-М.:РоссПЭн,2003.-430с.
30. История Японии. Краткий очерк. - М., 1939.
31. Искандеров А.А. Феодальный город Японии. - М., 1961.
32. Конрад Н.И. Очерки по истории стран Восточной Азии в средние века // Конрад Н.И. Избранные труды. История. -М., 1974.
33. Кузнецов Ю.Д., Навлицкая Г.Б., Сырицын И.М. История Японии. - М., 1988.
34. Мендрия В. История сёгуната в Японии. В 2-х тт.-М.:Рос.гос.библ-ка,1999.-864с.
35. Мещеряков А. Книга японских символов. Книга японских обыкновений.-М.:Наталис,2003.-556с.
36. Пак М.Н. Очерки ранней истории Кореи. - М., 1979.
37. Пасков С.С. Япония в раннее средневековье. Исторические очерки. - М., 1987.

38. Подпалова Г.И. О типологии японского феодализма // Типы общественных отношений на Востоке в средние века. - М., 1982.
39. Попова И. Политическая практика и идеология раннетанского Китая.-М.:Вост.лит-ра,1999.-279с.
40. Пронников В.А., Ладанов И.Д. Японцы. Этнопсихологические очерки. – М., 1985.
41. Савельев И. Японцы за океаном.-СПб.:Петерб.востоковедение,1997.-224с.
42. Спеваковский А.Б. Самураи - военное сословие Японии. - М., 1981.
43. Эйбус Х.Т. История Японии с древнейших времен до наших дней. Краткий очерк. - М., 1968.

Індія та Китай:

44. Ашрафян К.З. Феодализм в Индии: особенности и этапы развития. - М., 1977.
45. Баранов И. Верования и обычаи китайцев.-М.:Муравей-Гайд,1999.-304с.
46. Бонгард-Левин Г.М. Индийская цивилизация. - М., 1993.
47. Бонгард-Левин Г.М., Ильин Г.Ф. Древняя Индия. Исторический очерк. - М., 1969.
48. Боровкова Л.А. О борьбе китайского народа против монгольских завоевателей в середине 14 в. // Татаро-монголы в Азии и Европе. -М., 1970.
49. Бэшем А.Л. Чудо, которым была Индия. - М., 1977.
50. Васильев Л.С. Проблемы генезиса китайского государства. - М., 1983.
51. Гумилев Л.Н. Хунны в Китае. -М., 1974.
52. Гумилев Л.Н. Троецарствие в Китае // Доклады отделений и комиссий ВГО. -Вып.5. - Л., 1968.
53. Илюшечкин В.П. Сословно-классовое общество в истории Китая. - М., 1986.
54. История Индии в средние века. - М., 1968.
55. История Китая с древнейших времен до наших дней. - М., 1974.
56. История Китая. Уч-к (2-е изд.) /ред. Меликсетов А.-М.:МГУ,2002.-736с.
57. История науки и техники Китая. - М., 1955.
58. Кравцова М. История культуры Китая.-СПб.:Лань,1999.-416с.
59. Крюков М.В., Малявин В.В., Софронов М.В. Китайский этнос в средние века. -М., 1984.
60. Крюков М.В., Малявин В.В., Софронов М.В. Этническая история китайцев на рубеже средневековья и нового времени. - М., 1987.
61. Неру Дж. Открытие Индии. - М., 1955.
62. Медведев Е.М. Очерк истории Индии до 13 в. - М., 1990.
63. Осипов А.М. Краткий очерк истории Индии до 10 в. - М., 1948.
64. Очерки истории Китая. - М., 1959.
65. Проблема человека в традиционных китайских учениях. - М., 1983.
66. Успенская Е. Раджпуты: рыцари средневековой Индии.-СПб.:Евразия,2000.-384с.
67. Энциклопедия нового Китая. - М., 1989.

Країни Африки

68. Абрамова С.Ю. Африка: четыре столетия работорговли. - М., 1992.
69. Бартницкий А., Мантель-Нечко И. История Эфиопии. - М., 1976.
70. Дэвидсон Б. Африканцы. Введение в историю культуры. - М., 1975.
71. Жюльен Ш.-А. История Северной Африки. Алжир, Тунис, Марокко от арабского завоевания до 1830 г. - М., 1961.
72. История Тропической Африки (с древнейших времен до 1800 г.). - М., 1984.
73. Кобищанов Ю.М. Африканские цивилизации: становление и эволюция // Африка: культурное наследие и современность. - М., 1985.
74. Кобищанов Ю.М. Северо-Восточная Африка в раннесредневековом мире. - М., 1980.
75. Кобищанов Ю.М. История распространения ислама в Африке. - М., 1987.
76. Куббель Л.Е. Страна "золота" - века, культуры, государства. - М., 1990.
77. Малышева Д.Б. Религия и политика в странах Восточной Африки. - М., 1974.
78. Смирнов С.Р. История Судана. - М., 1968.
79. Фукс П. Народы Сахары // Сахара. - М., 1971.
80. Чернецов С.Б. Эфиопская феодальная монархия в 13-16 вв. - М., 1982.

81. Шаревская Б.И. Старые и новые религии Тропической и Южной Африки. - М., 1964.
82. Шпажников Г.А. Религии стран Африки. Справочник. - М., 1981.

Країни Близького та Середнього Сходу

83. Агаджанов С.Г. Государство Сельджуков и Средняя Азия в 11-12 вв. - М., 1991.
84. Бартольд В.В. Работы по истории ислама и Арабского халифата // Соч.: В 9 т. - Т.6. - М., 1966.
85. Беляев Е.А. Арабы, ислам и арабский халифат в раннее средневековье. - М., 1965.
86. Бикерман Э. Государство Селевкидов. - М., 1985.
87. Бокщанин А. Лики Срединного царства. Занимат. сюжеты средневекового Китая.- М.:Вост.лит-ра,2002.-430с.
88. Большаков О. История Халифата. В 3-х т..-М.:Вост.лит-ра,2000.-988с.
89. Большаков О. Средневековый город Ближнего Востока.-М.:Вост.лит-ра,2001.-344с.
90. Грюнебаум Г.Э. фон Классический ислам. Очерк истории. - М., 1986.
91. Жизнеописание доблестной Фатимы и повествование о подвигах ее славных предков. - М., 1987.
92. Иванов М.С. Очерк истории Ирана. - М., 1952.
93. Иванов Н. Османское завоевание арабских стран. 1516-1574 гг..-М.:Вост.лит-ра,2001.-287с.
94. История Ирана. - М., 1977.
95. Иран: история и культура в средние века и новое время. - М., 1980.
96. Климович Л.И. Книга о Коране, его происхождении и мифологии. - М., 1988.
97. Колесников А.И. Завоевание Ирана арабами. - М., 1982.
98. Крымский А.Е. История арабов и арабской литературы, светской и духовной: В. 3 ч. - М., 1914.
99. Крымский А.Е. История Персии, ее литературы и дервишской теософии: В 3 ч. - М., 1909
100. Крымский А.Е. История Турции и ее литературы: В 2 т. - М., 1910.
101. Ллойд С. Реки-близнецы. - М., 1972.
102. Луконин В.Г. Древний и раннесредневековый Иран. Очерки истории культуры. - М., 1987.
103. Луконин В.Г. Иран в эпоху первых Сасанидов. - Л., 1961.
104. Майбаум Х. Сирия - перекресток путей народов. - М.,1982.
105. Новичев А.Д. История Турции. - Л., 1963.
106. Петросян Ю.А. Османская империя: могущество и гибель. - М., 1990.
107. Панова В.Ф., Вахтин Ю.Б. Жизнь Мухамеда. - М., 1991.
108. Пигулевская Н.В. Города Ирана в раннем средневековье. - М.-Л., 1956.
109. Пигулевская Н.В.История Ирана с древнейших времен до конца 18 в. - Л., 1958.
110. Пиотровский М.Б. Коранические сказания. - М.: Наука, 1991.
111. Пиотровский М.Б. Южная Аравия в раннее средневековье. - М., 1985.
112. Фильштинский И.М. История арабской литературы 10-18 века. - М., 1991.
113. Шумов С. История Ближн.Востока. Кодекс приличий на Вост..-М.:Евролинц,2002.-512с.
114. Якубовский А.Ю. Ирак на грани 8-9 вв. (Черты социального строя халифата при Аббасидах) // Труды первой сессии арабистов. -Л., 1937.

Інформаційні ресурси

[Восточная литература](#)

<http://www.vostlit.info/>

[Бібліотека по історії країн Азії та Африки](#)

<http://www.orientbgu.narod.ru/bibliot.htm>

[Китай у XVI – XVII ст.](#)

<http://www.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000029/st026.shtml>

[История Японии](#)

<http://www.samurai3000.narod.ru/Jpan/edo.htm>

[История Великой Степи](#)

<http://gumilevica.kulichki.net/annals.html>